

محوریت همکاری‌های اقتصادی و مالی بود، اما یکی از اهداف مهم سیاسی آن، بهبود و ارتقای حقوق بشر در ایران ذکر گردید. (European Commission, 2002) پارلمان اتحادیه‌ی اروپا از آن زمان طی بیانیه‌ها و قطعنامه‌های مختلف، مذاکره و تصویب موافقت‌نامه تجارت و همکاری با ایران را مشروط به ارتقاء وضعیت حقوق بشر در این کشور دانسته است.

ایران در سال ۲۰۱۴ از فهرست کشورهای دارای قابلیت بالقوه برخوردار از نظام عمومی ترجیحات اتحادیه‌ی اروپا خارج شد، که دلیل آن به طبقه‌بندی جدید بانک جهانی از قراردادن نام ایران در فهرست کشورهای با «درآمد متوسط به بالا» بوده است. (Blockmans et al, 2016, p. 20) البته ایران براساس بسته‌ی نظام عمومی ترجیحات پلاس اتحادیه‌ی اروپا که از مکانیسم فراغت^(۱) برای عضویت در فهرست کشورهای استفاده معرفی می‌کند، واجد شرایط دریافت نظام عمومی ترجیحات پلاس اتحادیه اروپا است، اما در عمل به علت عدم تصویب همه‌ی کنوانسیون‌های پیش شرط شده حقوق بشری، قابلیت عضویت در آن و بهره‌برداری از مزایای آن را ندارد. به این ترتیب، اتحادیه‌ی اروپا هم‌اکنون از این ابزار رضایت‌آمیز برای فشار مستقیم به ایران استفاده نمی‌کند، بلکه مکانیسم فشار حقوق بشری آن علیه ایران، همان ابزار تحکمی پیشین (تحریم و گفت‌وگوهای سیاسی) است.

نتیجه‌گیری

هم‌زمان با دگرگونی‌ها در نظام حقوق بشر جهانی، ابزارهای اعمال فشار علیه کشورها ماهیت اقتصادی گرفته و هژمون سرمایه‌داری با دو ابزار زور (وضع و اجرای مؤثر تحریم‌ها از سوی دولت‌ها و سازمان‌های جهانی و منطقه‌ای) و رضایت (اقدامات شبکه‌ی حامی برای افزایش ریسک تجارت، چانه‌زنی با شرکت‌ها برای انصراف از کسب‌وکار و برقراری انواع مکانیسم نظارتی در فعالیت‌های اقتصادی بین‌المللی با کشورهای ناقض حقوق بشر) سعی در ترغیب این کشورها برای تبعیت از نظام حقوق بشر جهانی می‌کنند. در این راستا، رفتارهای اتحادیه‌ی اروپا به‌عنوان یکی از بازیگران اصلی سیاسی - اقتصادی سرمایه‌داری در